

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedkyně JUDr. Milady Tomkové a soudců JUDr. Kateřiny Šimáčkové a JUDr. Bohuslava Hnízdila v právní věci žalobce: **F. D.**, zastoupen JUDr. Melániou Knopovou, advokátkou, se sídlem Štúrova 20, 040 01 Košice, Slovenská republika, proti žalované: **Česká správa sociálního zabezpečení**, se sídlem Křížová 25, 225 08 Praha 5, proti rozhodnutí žalované ze dne 22. 9. 2010, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti rozsudku Krajského soudu v Brně ze dne 30. 11. 2011, č. j. 34 Ad 31/2011 - 36,

takto:

I. Kasační stížnost **se zamítá**.

II. Žalovaná **nemá** právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.

Odůvodnění:

[1] Žalobce požádal dne 24. 8. 2009 o přiznání poměrného starobního důchodu ke dni 6. 3. 2000, kdy dosáhl 65 let věku. Žalovaná žádost rozhodnutím ze dne 18. 5. 2010, č. j. X, zamítla s odkazem na čl. 29 Smlouvy mezi Českou republikou a Slovenskou republikou o sociálním zabezpečení, publikované pod č. 228/1993 Sb. m. s., (dále jen „Smlouva“). Podle tohoto článku je k rozhodnutí o nároku žalobce na důchodovou dávku a k její výplatě příslušný orgán sociálního zabezpečení ve Slovenské republice, neboť žalobci byl starobní důchod již přiznán Krajskou vojenskou správou Košice ode dne 7. 5. 1990 a dále proto, že žalobce měl ke dni rozdělení České a Slovenské Federativní Republiky (dále jen „ČSFR“) trvalý pobyt na území Slovenské republiky.

[2] Proti tomuto rozhodnutí podal žalobce námitky, v jejichž rámci především nesouhlasil s aplikací čl. 29 Smlouvy a naopak měl za to, že se na jeho případ vztahují čl. 11 odst. 5 a čl. 20 Smlouvy, podle kterého se za doby zabezpečení získané přede dnem

rozdělení ČSFR považují doby zabezpečení toho smluvního státu, na jehož území měl zaměstnavatel občana sídlo ke dni rozdělení ČSFR nebo naposledy před tímto dnem. V této souvislosti žalobce tvrdil, že nepobírá starobní důchod, ale výsluhový důchod, a že tedy tato skutečnost nebrání postupovat podle jím označovaných článků Smlouvy. Pro nárok a výši výsluhového důchodu mu navíc bylo zhodnoceno pouze 20 let služebního poměru, avšak nikoli ostatní civilní pracovní poměry.

[3] Námitky žalovaná v záhlaví označeným rozhodnutím zamítla. V odůvodnění rozhodnutí žalovaná poukázala na to, že čl. 20 Smlouvy upravuje situaci, kdy občanu ke dni rozdělení státu zatím nebyl přiznán důchod, tzn. že tento článek český nebo slovenský nositel pojištění aplikuje až v okamžiku, kdy je v důchodové záležitosti žadatele rozhodováno až po dni rozdělení společného státu. Vzhledem k tomu, že žalobci byl důchod přiznán ještě před rozdělením ČSFR, je v tomto případě třeba zohlednit čl. 33 Smlouvy, podle kterého se důchody přiznané do dne rozdělení ČSFR nositeli zabezpečení České republiky nebo Slovenské republiky nadále považují za důchody toho smluvního státu, jehož nositel byl ke dni rozdělení ČSFR příslušný k jeho výplatě. Dále žalovaná odkázala na čl. 29 Smlouvy, který je zařazen v části páté Smlouvy, jež upravuje některé výjimky pro příslušníky ozbrojených sil a sborů, a podle něhož se dávky vyplácené orgány sociálního zabezpečení ozbrojených sil a sborů ke dni rozdělení ČSFR považují za dávky důchodového zabezpečení toho smluvního státu, na jehož území má oprávněný trvalý pobyt. Pokud jde o námitku, že žalobce nepobírá starobní důchod, ale výsluhový důchod, uvedla žalovaná, že ke změně starobního důchodu žalobce na výsluhový důchod došlo zákonem Národní rady Slovenské republiky o sociálním zabezpečení vojáků, přičemž však výše důchodů zůstala stejná, tzn. nebyly sníženy v tom smyslu, že by jejich výše zohledňovala pouze délku služebního poměru a nikoli ostatních civilních zaměstnání. Skutečnost, že byla zohledněna veškerá žalobcova zaměstnání, vyplývá podle žalované i z vyjádření Vojenského úřadu sociálního zabezpečení Bratislava, podle kterého byly účastníku řízení pro nárok a výši starobního důchodu tyto doby zhodnoceny.

[4] Součástí správního spisu je přípis Vojenského úřadu sociálního zabezpečení z 31. 8. 2010, jímž tento osvědčuje své potvrzení z 30. 6. 2004 a v němž konstatuje, že pro nárok a výši starobního důchodu, přiznaného žalobci od 7. 5. 1990 byla zhodnocena doba vojenské činné služby od 1. 9. 1955 do 31. 3. 1976 a civilní zaměstnání od 6. 3. 1953 do 31. 8. 1955 a od 1. 4. 1976 do 6. 5. 1990.

[5] Proti rozhodnutí žalované brojil žalobce žalobou, v níž především zopakoval, že se domnívá, že doby jeho zaměstnání v pracovním (civilním) poměru nebyly dosud zohledněny a že tedy má nárok na přiznání poměrného starobního důchodu vůči českému nositeli důchodového zabezpečení, neboť jeho poslední zaměstnavatel měl ke dni 31. 12. 1992 sídlo v České republice. Žalobce především zdůraznil, že mu pro účely jeho výsluhového důchodu byly zhodnoceny pouze doby jeho služebního poměru v armádě ČSFR (20 let). V tomto směru žalobce dále poukázal na to, že nikdy nežádal o přiznání starobního důchodu, ale pouze o výsluhový důchod, neboť podmínky pro přiznání starobního důchodu ve smyslu čl. 11 odst. 5 Smlouvy splnil dovršením 65. roku věku (tedy v roce 2000 - pozn. NSS). Žalovaná podle žalobce nesprávně aplikovala čl. 29 Smlouvy, zatímco měla aplikovat čl. 11 odst. 5 Smlouvy a čl. 20 Smlouvy.

[6] Krajský soud vycházel z toho, že žalobci byl starobní důchod přiznán a vyplácen před rozdělením ČSFR, a na tomto základě dovodil, že je v daném případě třeba aplikovat čl. 29 a čl. 33 Smlouvy a nikoli čl. 11 odst. 5 a čl. 20 Smlouvy, jak požaduje žalobce. Článek 29 Smlouvy upravuje jako jediné kritérium pro určení smluvního státu příslušného k převzetí a výplatě dávek trvalý pobyt osoby, která ke dni rozdělení společného státu pobírala důchod od orgánu sociálního zabezpečení ozbrojených sil, bez ohledu na to, kde byly doby zaměstnání a vojenská činná služba vykonávány. K námitce týkající se nesprávného výpočtu důchodu v rozhodnutí Krajské vojenské správy Košice krajský soud potvrdil, že žalovaná není oprávněna postup tohoto orgánu v projednávané věci posuzovat a soud pak následně přezkoumávat. Z obsahu sdělení Vojenského úřadu sociálního zabezpečení dne 14. 6. 2004 navíc vyplývá, že pro výši starobního důchodu byla zhodnocena i doba civilního zaměstnání žalobce.

[7] V kasační stížnosti stěžovatel namítá, že krajský soud na posuzovanou věc nesprávně aplikoval čl. 29 ve spojení čl. 33 Smlouvy, naproti tomu měl aplikovat čl. 11 odst. 1 a 5 a čl. 20 Smlouvy.

Dále stěžovatel tvrdí, že skutková podstata, ze které krajský soud vycházel, nemá oporu ve spisovém materiálu, neboť krajský soud nevzal do úvahy rozhodnutí Sociálnej poisťovne, Ústředí v Bratislavě, ze dne 23. 3. 2004, jímž byl zamítnut jeho návrh na přiznání poměrného starobního důchodu z důvodu, že nesplnil podmínky uvedené v § 26 zákona č. 100/1988 Sb., o sociálním zabezpečení, § 259 zákona č. 461/2003 Z. z., o sociálnom poistení, a čl. 11 odst. 5 Smlouvy.

Dále stěžovatel označil za zmatečné rozhodnutí Krajskej vojenskej správy v Košiciach ze dne 26. 6. 1991, č. 261770, kterým mu byl přiznán starobní důchod a v němž mu pro výměru tohoto důchodu byla zhodnocena doba 67 let 9 měsíců a 15 dnů. Stěžovatel však poukazuje na to, že on sám dne 6. 3. 1990 dosáhl teprve věku 55 let.

Stěžovatel rovněž uvádí, že rozhodnutím Vojenského úřadu sociálního zabezpečení v Bratislavě ze dne 27. 11. 2008, sp. zn. VÚSZ 65403002617707, mu byl zvýšen výsluhový důchod, nikoli starobní důchod, jak uvádí žalovaná v napadeném správním rozhodnutí. Ve zde citovaném rozhodnutí se podle stěžovatele výslovně uvádí, že mu pro nárok a výši výsluhového důchodu bylo zhodnoceno 20 let služebního poměru v armádě. Doby jeho civilního zaměstnání však jako doby důchodového zabezpečení zhodnoceny nebyly.

Na závěr stěžovatel uvedl, že jelikož byl po celou dobu svých pracovních poměrů důchodově pojištěn, a to u zaměstnavatelů, kteří měli ke dni rozdělení ČSFR sídlo na území České republiky, byla jeho žádost o přiznání poměrného starobního důchodu vůči žalované důvodná.

[8] Ze spisového materiálu Nejvyšší správní soud zjistil, že stěžovatel přibližně od roku 1952 do roku 1955 pracoval jako horník v I. AA pracovní kategorii ve společnosti OKD, a. s., v období od roku 1955 do roku 1976 byl ve služebním poměru v Armádě ČSFR, v období od roku 1976 do roku 1990 pracoval jako civilní dopravní pilot u Československých aerolinií se sídlem v Praze a v roce 1992 jako civilní dopravní pilot v letecké společnosti se sídlem v Praze. Ze správního spisu soud dále zjistil, že stěžovateli byl přiznán od 7. 5. 1990 starobní důchod rozhodnutím vojenského orgánu sociálního zabezpečení ze dne 26. 6. 1991, č. j. 261770, podle zákona č. 100/1988 Sb., o sociálním zabezpečení. Stěžovateli podle tehdy platných předpisů vznikl v 55 letech (6. 3. 1990) nárok na starobní důchod ze sociálního zabezpečení vojáků z povolání (§ 129 a násl. zákona č.

100/1988 Sb., o sociálním zabezpečení). Pro tento starobní důchod byl vojenský orgán sociálního zabezpečení povinen hodnotit veškeré doby důchodového zabezpečení (zaměstnání), které voják získal; podle obsahu správního spisu osbahujícího i výpočet tohoto starobního důchodu hodnotil vojenský orgán sociálního zabezpečení v úhrnu 67 let doby zaměstnání (některé doby hodnotil násobkem, neboť stěžovatel byl zaměstnán jako pilot a podle tehdejšího ust. § 130 odst. 2 zákona č. 100/1988 Sb., o sociálním zabezpečení, mohl ministr obrany stanovit, v jakém rozsahu se započítává služba výkonného letce do doby zaměstnání; stěžovateli byl přiznán důchod v tehdejší maximální možné výměře pro starobní důchod vojáka z povolání ve výši 3800 Kč (§ 133 odst. 4 písm. a) zákona č. 100/1988 Sb., o sociálním zabezpečení). Tento starobní důchod byl pak rozhodnutím Vojenskéhoho úřadu sociálního zabezpečení ze dne 22. 4. 1998 transformován na výsluhový důchod podle zákona č. 114/1998 Z. z. o sociálním zabezpečení vojáků. Podle rozhodnutí Vojenského úřadu sociálního zabezpečení ze dne 27. 11. 2008 činil tento výsluhový důchod od 1. 12. 2008 částku 32 023 Sk (po přepočtu 1 063 EUR) měsíčně, od 1. 6. 2010 (rozhodnutí téhož orgánu ze dne 14. 6. 2010 částku 1 227.63 EUR /na Slovensku jsou tyto důchody vojáků valorizovány podle růstu průměrného služebního platu vojáků za předcházející kalendářní rok - zákon č. 328/2002 Z. z. o sociálním zabezpečení policistů a vojáků/).

[9] Dříve než Nejvyšší správní soud přistoupil k posouzení věci, hodnotil, zda kasační stížnost splňuje všechny formální náležitosti a dospěl k závěru, že kasační stížnost byla podána včas (§ 106 odst. 2 s. ř. s.), osobou k tomu oprávněnou (§ 102 s. ř. s.), která je řádně zastoupena ve smyslu § 105 odst. 2 s. ř. s. Kasační stížnost je tedy přípustná.

[10] Dále Nejvyšší správní soud přistoupil k posouzení její důvodnosti a dospěl k závěru, že kasační stížnost není důvodná.

[11] Na úvod Nejvyšší správní soud přistoupil k posouzení stěžejní kasační námitky stěžovatele, a sice že krajský soud aplikoval čl. 29 a 33 Smlouvy, ačkoli měl postupovat podle čl. 11 a 20 Smlouvy.

[12] Jak již bylo výše uvedeno, ze správního spisu zdejší soud zjistil, že stěžovateli byl starobní důchod přiznán dne 26. 6. 1991 příslušným slovenským vojenským orgánem od 7. 5. 1990 při zohlednění všech do té doby odpracovaných dob. Stěžovateli byl starobní důchod přiznán ještě před rozdělením ČSFR, k němuž došlo ke dni 31. 12. 1992. V této souvislosti je pak třeba zdůraznit, že dvoustranná smlouva mezi Českou republikou a Slovenskou republikou o sociálním zabezpečení byla uzavřena dne 29. 10. 1992 v rámci opatření k vyřešení situace po rozdělení ČSFR, tedy po 31. 12. 1992. Za tímto účelem jsou ve smlouvě obsaženy i čl. 11 a 20, obsahující kritérium pro určení příslušnosti nástupnických států k hodnocení dob zaměstnání získaných do 31. 12. 1992, které tedy z podstaty věci nemohou být v případě stěžovatele aplikovány, a to i přesto, že zaměstnavatel stěžovatele měl ke dni rozdělení ČSFR sídlo na území České republiky. Stěžovateli byl přiznán plný starobní důchod v 55 letech v tehdy maximální výměře orgánem k tomu příslušným podle § 142 odst. 4 zákona č. 100/1988 Sb., o sociálním zabezpečení, ve spojení s § 116 odst. 2 cit. zákona (tímto orgánem byla krajská vojenská správa). Podle tehdejších předpisů shora citovaných (§ 129 a násl. zákona č. 100/1988 Sb., o sociálním zabezpečení) nebylo možné, aby vznikl nárok na starobní důchod za pouhých 20

let služby v armádě; podmínkou bylo získání 25 let zaměstnání, z toho nejméně 20 let služby zařazené v I. kategorii funkcí. Stěžovatel se proto zásadně mýlí, pokud opakovaně tvrdí, že mu pro jeho starobní důchod, transformovaný posléze po zániku ČSFR ve výsluhový důchod podle speciálních předpisů o sociálním zabezpečení vojáků na Slovensku, bylo hodnoceno pouze 20 let služby v armádě Československa. Také se mýlí, pokud opakovaně tvrdí, že se nejednalo o starobní důchod; předpisy o sociálním zabezpečení v roce 1991, kdy mu byl tento důchod přiznáván, neumožňovaly vojenskému orgánu sociálního zabezpečení v 55 letech přiznat jiný důchod. Důchodové zabezpečení v roce 1991 sice znalo tzv. důchod za výsluhu let, ovšem ten neměl (ani u výkonných letců) tak výhodné podmínky jako starobní důchod vojáka z povolání. Stěžovatel získal mylné přesvědčení o omezeném započtu dob zaměstnání v roce 1991 patrně z jednoho dokumentu Vojenského úřadu sociálního zabezpečení z 27. 11. 2008 (rozhodnutí o zvýšení důchodu), jehož podstatou nejspíše bylo zvláštní zvýšení transformovaného důchodu za každý rok trvání služebního poměru o 0.012 %, kde tento orgán uvedl, že pro toto zvýšení hodnotil 20 roků služebního poměru. Nahlédnutím do zákona č. 433/2008 Z. z. se Nejvyšší správní soud mohl ujistit, že podle § 1 odst. 2 písm. b) cit. zákona se výsluhový důchod vojáka přiznaný před 1. 5. 1998 (tedy i starobní důchod transformovaný ve výsluhový důchod) zvýší o 0,012 % za každý rok trvání služebního poměru mimo doby služby zhodnocené zvýhodněným započtem; u stěžovatele proto pro takové zvýšení důchodu vzal v úvahu těchto 20 let služby. Skutečností ovšem je, že pochybnosti o postupu slovenského orgánu sociálního zabezpečení vojáků musí stěžovatel řešit s těmito orgány, případně i cestou soudního přezkumu jejich rozhodnutí k tomu příslušnými slovenskými soudy, přičemž způsob valorizace důchodu naprosto nesouvisí s otázkami nároku na důchod.

[13] Koncepce hodnocení dob důchodového zabezpečení získaných do roku 1992 na území Československa pak je podle Smlouvy taková, že veškeré tyto doby, ať již byly získány na kterékoli části území zaniklého státu, hodnotí všechny pouze jeden nástupnický stát, Česká nebo Slovenská republika, a to podle dohodnutých kritérií.

[14] Pokud jde o důchody přiznané do 31. 12. 1992, stanoví přechodné ustanovení v čl. 33 Smlouvy, že „*se nadále považují za důchody toho smluvního státu, jehož nositel zabezpečení byl nebo by byl příslušným k jejich výplatě ke dni rozdělení ČSFR*“. V daném případě je však nutno přihlédnout rovněž k tomu, že stěžovatel byl dvacet let příslušníkem Armády ČSFR a vztáhnout na něj část V Smlouvy. Podle čl. 29 pak platí, že „*dávky důchodového zabezpečení vyplácené orgány sociálního zabezpečení ozbrojených sil a sborů se ke dni rozdělení ČSFR považují za dávky důchodového zabezpečení toho smluvního státu, na jehož území má oprávněný trvalý pobyt. Příslušným k výplatě těchto dávek je příslušný orgán tohoto smluvního státu.*“ Toto ustanovení je k čl. 33 Smlouvy speciální, upravuje konkrétně případy, kdy dávky již přiznané před rozdělením ČSFR vyplácí orgány sociálního zabezpečení ozbrojených sil a sborů.

[15] Pod tento článek lze podřadit i případ stěžovatele: Stěžovateli vznikl nárok na starobní důchod podle zákona č. 100/1988 Sb., o sociálním zabezpečení, který mu přiznal příslušný slovenský orgán před rozdělením federace s účinností od 7. 5. 1990. V tomto rozhodnutí zohlednil příslušný orgán všechny doby, které do té doby stěžovatel odpracoval na území Československa.

[16] Z uvedeného je tedy zřejmé, že dávku důchodového zabezpečení stěžovateli vyplácí *orgán sociálního zabezpečení ozbrojených sil a sborů* ve smyslu čl. 29 Smlouvy a že se tedy na stěžovatele tento článek bezpochyby vztahuje. Vyjdeme-li tedy z tohoto ustanovení Smlouvy, které jako kritérium pro určení příslušnosti k výplatě dávek stanoví místo trvalého pobytu oprávněného, je třeba konstatovat, že dávka důchodového zabezpečení, jež je stěžovateli vyplácena (v současné době výsluhový důchod podle předpisů Slovenské republiky o sociálním zabezpečení vojáků), se považuje za dávku Slovenské republiky a že příslušným k její výplatě je příslušný orgán tohoto státu, nyní Vojenský úřad sociálního zabezpečení.

[17] Důchodové nároky stěžovatele v oblasti zabezpečení ve stáří byly tedy provždy vypořádány před rozpadem československé federace v roce 1991 tím, že mu byl přiznán starobní důchod v maximální výši ve věku 55 let. Jak již bylo výše uvedeno, tuto skutečnost opakovaně potvrdil i aktuální slovenský nositel pojištění Vojenský úřad sociálního zabezpečení.

[18] Pro úplnost Nejvyšší správní soud dodává, že poměrný starobní důchod není zvláštní dávkou, kterou by bylo možno v 65 letech přiznat, pokud pojištěnec splnil již v předchozí době podmínky nároku na starobní důchod. Existuje pouze jediný starobní důchod jako dávka určená pro zabezpečení ve stáří, jejíž podmínky nároku a výše jsou modifikovány podle získané doby pojištění a dosaženého věku (srov. § 29 zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění).

[19] Nejvyšší správní soud poukazuje i na platné právo Evropské unie k datu vydání napadeného správního rozhodnutí, a to nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 883/2004 o koordinaci systémů sociálního zabezpečení (dále jen „koordinační nařízení“). Toto koordinační nařízení (a jeho předchůdce nařízení č. 1408/71) jednoznačně potvrzuje pravidlo, že osoby, na které se vztahuje koordinační nařízení, podléhají při výkonu pojištěné činnosti na území členského státu právním předpisům pouze jediného členského státu (čl. 11). Citované nařízení nahrazující bilaterální smlouvy o sociálním zabezpečení ponechává v platnosti výše citovaný čl. 33 Smlouvy mezi Českou republikou a Slovenskou republikou o sociálním zabezpečení ze dne 29. 10. 1992, který určuje příslušnost pro výplatu důchodů přiznaných do dne rozdělení České a Slovenské Federativní Republiky.

[20] Žalovaná tedy postupovala v souladu s vnitrostátními předpisy i Smlouvou, když dospěla k závěru, že jediným příslušným státem pro rozhodování o starobním důchodu stěžovatele je Slovenská republika. Stěžovateli pak byly veškeré získané doby zaměstnání a služebního poměru pro nárok a výši starobního důchodu zohledněny v rozhodnutí příslušných orgánů Slovenské republiky a Slovenská republika je rovněž příslušná k výplatě této dávky.

[21] Napadené rozhodnutí krajského soudu v přezkumu Nejvyššího správního soudu tedy obstálo. Nejvyšší správní soud nepovažuje kasační stížnost stěžovatele za důvodnou a podle § 110 odst. 1 poslední věta s. ř. s. ji tedy zamítl.

[22] O náhradě nákladů řízení o kasační stížnosti rozhodl Nejvyšší správní soud podle § 60 odst. 1 a 2 s. ř. s. ve spojení s § 120 s. ř. s. Žalobce neměl ve věci úspěch, proto mu právo na náhradu nákladů řízení podle § 60 odst. 1 nepřísluší. Žalovaná, jako procesně úspěšný účastník řízení, pak na náhradu nákladů řízení nemá právo podle § 60 odst. 2 s. ř. s., neboť je správním orgánem ve věcech důchodového pojištění.

Poučení: Proti tomuto rozsudku **nejsou** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 23. května 2012

JUDr. Milada Tomková
předsedkyně senátu